

А. П. Ващук

Кутрів

КУТРІВ – село Горохівського району Волинської області. Підпорядк. Мервин. сільс. раді. Знаходиться на лівому березі р. *Стир* (притока *Прип'яті*, бас. [Дніпра](#)), за 100 км від обл. центру, за 62 км від м. Дубно (Рівнен. обл.), за 42 км від райцентру та за 32 км від залізнич. станцій у м. Броди ([Львів. обл.](#)) і смт Мар'янівка (Горохів. р-ну). Прилягає до пд. околиць м. Берестечко (Горохів. р-ну). Пл. 1,24 км². За переписом насел. 2001, проживали 555 осіб; станом на 2015 – 525 осіб; переважно українці. Вперше згадується в описі Луцького замку 1545 як володіння Микити та Яцька Кутрівських, від яких і походить назва села. За ін. версією, назване так тому, що у цьому місці Стир повертає, утворюючи у «рові» (село лежить на узвишші, на крутому, високому березі) «кут». На той час К. перебував у межах Великого князівства Литовського, за Люблін. унією 1569 відійшов до Польщі. У 2-й пол. 16 ст. належав Ф. Требуховській і Ф. Дялинському. Жит. брали участь у Визв. війні під проводом Б. Хмельницького. 18–30 червня 1651 у ході Берестец. битви тут зазнали поразки козаки від польс. війська під керівництвом короля Яна II Казимира. За 3-м поділом Польщі 1795 у складі Зх. Волині К. приєднано до Рос. імперії. У 19 ст. – у власності Ожаровських. У 1890-х рр. мешкали 587 осіб, було 93 двори. У 19 – на поч. 20 ст. – село Дубен. пов. Волин. губ. Під час 1-ї світової війни побл. К. проходила лінія фронту, тут відбувалися кровопролитні бої між австр. і рос. військами. Від лютого 1918 К. контролювали війська Троїстого союзу, від весни 1919 до літа 1920 – Польщі, влітку 1920 – більшовиків. 1921–39 – село Горохів. пов. Волин. воєводства Польщі (відійшло у складі Зх. України за Ризьким мирним договором). Від 1939 – у складі [Волин. обл.](#) УРСР. 1940–59 – село Берестечків., від 1959 – Горохів. р-нів. Від 23 червня 1941 до 3 квітня 1944 – під нім.-фашист. окупацією. Є глиняний кар'єр, на базі якого 1916–98 працював цегел. завод. 1953–2015 діяла початк. школа (нині діти навчаються у Мерві та Берестечку); у 1980–90-х рр. функціонував клуб. Нині мешканців лікує фельдшер.-акушер. пункт. Збереглося єдине у Європі соцініан. поховання (соцініани зазнали гонінь від катол. Церкви) – могила сина засновника Берестечка. На ній встановлено 16-метр. обеліск – т. зв. Муров. стовп – з низкою написів польс., рос., укр. та ін. мовами, зокрема «Олександр Фрідріхович Пронський, каштелян, помер 1601 року, останні дні марта» (з пн. сторони) та «Ст. Август король 1787» (з пд.-сх.). За бл. 300 м від нього на кургані вис. 3,5 м споруджено каплицю з пам'ятником «Св. Текля» (17

ст., пам'ятка архітектури нац. значення; на честь замордов. татарами бл. 500, а за ін. даними – 43 черниць Берестечків. катол. монастиря). До 100-річчя Берестец. битви 1761 місц. селяни звели дерев'яні Свято-Георгіїв. церкву з дзвіницею (пам'ятка архітектури нац. значення; належить громаді УПЦ МП). Храм створили тридільним з низько посадженою домінуючою масив. банею на восьмерику. Має однак. висоти зруби та піддашся на кронштейнах – випусках вінців колод. У 19 ст. у ній переробили верх, стіни обшили дошками, з 3х. прибудували притвор, на гребенях дахів прилаштували невеликі баньки на тонких шиях. Триярусна дзвіниця, покрита шатром, розташ. на Пн. Сх. від храму. Її нижній вирубаний ярус оточений опасанням на кронштейнах. Серед видат. уродженців – поет, краєзнавець А. Карп'юк; режисер, нар. арт. УРСР *Б. Прокопович*.

Рекомендована література

1. Цинкаловський О. Стара Волинь і Волинське Полісся (Краєзнавчий словник – від найдавніших часів до 1914 року). Т. 1. Вінніпег, 1984;
2. Чучман Л. П. Берестечко: Істор.-краєзн. нарис. Лц., 1997.

Покликання на статтю:

Кутрів / А. П. Ващук // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-52186>

2001-2023 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).